

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Кафедра історії та філософії ННІПП

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор НАВС
полковник поліції
Станіслав ГУСАРЄВ
_____ 2024

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЛОГІКА ТА КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ**

Статус дисципліни - обов'язкова

Рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)

Ступінь вищої освіти - бакалавр

Галузь знань - 08 «Право»

Спеціальність - 081 «Право»

Освітня програма – освітньо-професійна програма підготовки фахівців ступеня вищої освіти бакалавр за спеціальністю «081» «Право»

Форми здобуття вищої освіти - денна та заочна

Мова навчання - українська

Форма підсумкового контролю - залік

Київ – 2024

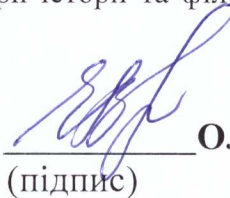
Розробники:

Тетяна КУМЕДА, доцент кафедри історії та філософії ННПП, кандидат мистецтвознавства, доцент;

Ганна ПЕТРОВА, доцент кафедри історії та філософії ННПП, кандидат філософських наук.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри історії та філософії Національної академії внутрішніх справ
від 06 вересня 2024 року, протокол № 13

Завідувач кафедри історії та філософії

Олена ШКУРАТЕНКО

(підпис)

Схвалено науково-методичною радою НАВС
протокол від 10.09 2024 року, № 8

Голова науково-методичної ради

Станіслав ГУСАРЄВ

Результати перегляду робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол засідання кафедри
від __. __ 202_ № __

протокол науково-методичної ради
від __. __ 202_ № __

Завідувач кафедри

Голова НМР

Робоча програма переглянута на 20__/20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток __).
(потрібне підкреслити)

протокол засідання кафедри
від __. __ 202_ № __

протокол науково-методичної ради
від __. __ 202_ № __

Завідувач кафедри

Голова НМР

1. Загальні відомості про навчальну дисципліну

Предметом навчальної дисципліни «Логіка та критичне мислення» є схеми, форми міркувань людей.

Мета й завдання навчальної дисципліни:

Метою викладання навчальної дисципліни «Логіка та критичне мислення» є:

- розвиток логічного, критично-орієнтованого мислення як елементу професійної, а саме - правоохоронної культури фахівця;
- розвиток загальної навчальної компетентності - спроможності набувати й удосконалювати власну систему знань, ефективно застосовувати її для вирішення професійних, суспільно значущих та особистісних проблем відповідно до загальноприйнятої системи цінностей в суспільстві сталого розвитку;
- формування та розвиток загальної навчальної правової компетентності, яка визначена специфікою змісту навчання й діяльності в правничій галузі, де ключовими є такі компетентнісні виміри, як уміння мислити критично, аналітично й логічно, системно аналізувати документи, розуміти їх правовий характер і значення; розвиток комунікативної та інтегральної компетентності.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Логіка та критичне мислення» є: оволодіти категоріально-понятійним апаратом науки логіки; засвоїти значення та межі застосування формально-логічного методу як основи юридико-догматичного методу; розвинути здатність аналізувати юридичну термінологію, коректно встановлювати зміст правових визначень, логічні підстави правової кваліфікації; логічно грамотно складати офіційні документи, будувати свої міркування і знаходити помилки в міркуваннях опонентів; конструювати коректну аргументацію взагалі та в правовій суперечці чи при прийнятті правового рішення; розпізнавати прийоми маніпулювання з боку співрозмовника і протистояти їм; оволодіти культурою дискусії, розрізненням коректних та некоректних її прийомів; застосовувати логічні методи у процесі розслідування злочинів; будувати слідчі версії з використанням методів логіки; визначати логічні наслідки в разі зміни чинності нормативних приписів, правил, умов контракту або фактів справи тощо, що особливо важливо в умовах швидкого оновлення правових підстав; застосовувати методи логіки для дослідження наукових проблем у правознавстві.

Пререквізити: юридична деонтологія, юридичне документознавство, теорія держави і права.

Постреквізити: філософія права, конституційне право, кримінальне право.

Перелік компетентностей відповідно до освітньої програми

За результатами опанування навчальної дисципліни «Логіка та критичне мислення» здобувачі набувають інтегральну, загальні та фахові компетентності.

Інтегральна компетентність:

Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у правничій сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів логіки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання

Програмні результати навчання:

РН 1. Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки заздалегідь невідомих умов та обставин.

РН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

РН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

РН 22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

2. Структура навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
	ксф	ксф
Кількість кредитів ECTS – 3	рік підготовки	
	1	1
	Семестр	
	1	1
Загальна кількість годин – 90	Лекції	
	6	2
	Семінарські	
	20	4
	Практичні	
	20	2
	Самостійна робота	
	60	82
	Вид контролю	
залік	залік	

3. 1. Тематичний план

(для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра за денною формою навчання)

№ з/п	Назва тем	Нормативний обсяг годин	Всього годин з викладачем	З них:			
				Лекцій	Семінарських занять	Практичних занять	Самостійна робота
1	Предмет логіки та її практичне значення	10	6	2	2	2	4
2	Поняття як логічна форма думки	10	4		2	2	6
3	Судження	12	6	2	2	2	6
4	Закони логіки	12	4		2	2	8
5	Умовивід	12	10	2	4	4	2
6	Логіка аргументації	12	4		2	2	8
7	Критичне мислення як засіб аналізу інформації	12	8	2	2	4	4
8	Логічні основи критичного мислення	10	6		4	2	4
Всього годин		90	48	8	20	20	42
Підсумковий контроль – залік							

3.2. Тематичний план

(для здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра за заочною формою навчання)

№ з/п	Назва тем	Нормативний обсяг годин	Всього годин з викладачем	З них:			
				Лекцій	Семінарських занять	Практичних занять	Самостійна робота
1	Предмет логіки та її практичне значення	10	2	2			10
2	Поняття як логічна форма думки	14	2		2		12
3	Судження	10					10
4	Закони логіки	12					12
5	Умовивід	12	4	2		2	10
6	Логіка аргументації	10					10
7	Критичне мислення як засіб аналізу інформації	12	2		2		10
8	Логічні основи критичного мислення	10					10
Всього годин		90	10		4	2	84
Підсумковий контроль – залік							

4. Плани проведення семінарських та практичних занять *Денна форма здобуття вищої освіти*

Тема 1. Предмет логіки та її практичне значення (4 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Визначення логіки як науки.
2. Метод формалізації.
3. Мислення та мова.
4. мова як знакова система. Види мов.

Питання до практичного заняття

- I. Визначте формальну та логічну правильність міркування: «Оскільки Людмила отримує стипендію, то вона відмінниця, адже усі студенти-відмінники отримують стипендію».
- II. Наведіть приклади міркувань, які відповідали б наведеній формі: якщо А, то В і С.
- III. Наведіть приклади міркувань, які відповідали б наведеній формі: тоді, коли з А не впливає В, з С не впливатиме D.
- IV. Запишіть логічну форму міркування: якщо я вивчу логіку, то здам залік успішно.
- V. Визначте основні переваги формалізації.
- VI. Знайдіть у наведеному міркуванні засновки і висновок: «(1) Намагайся стати розумним, а не багатим: (2) багатства можна позбутись, (3) а розум завжди з тобою».
- VII. Знайдіть у наведеному міркуванні засновки і висновок: «(1) Щастя річ нелегка: (2) його дуже важко знайти усередині себе (3) і неможливо знайти десь в іншому місці».
- VIII. Виведіть висновок (якщо він можливий) з таких засновків: Усі студенти нашої групи отримали залік з логіки. В. не отримав залік з логіки.
- IX. Виведіть висновок (якщо він можливий) з таких засновків: Угоди можуть укладатись в усній чи письмовій формі. Дану угоду укладено в усній формі.
- X. Які міркування називаються правильними, а які істинними?

Тема 2. Поняття як логічна форма думки (4 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Загальна характеристика поняття та його види.
2. Відношення між поняттями.
3. Дефініція та логічний поділ поняття.

Питання до практичного заняття

- I. Знайти елемент змісту поняття «право» серед таких термінів: «цивільне право», «кримінальне право», «система загальнообов'язкових, формально визначених правил поведінки», «екологічне право».

- II. Знайти елемент логічного обсягу поняття «логіка» серед таких термінів: «структура мислення», «діалектична логіка», «форма мислення», «закон правильного мислення».
- III. Знайти елемент змісту поняття «логіка» серед таких термінів: «діалектична логіка», «формальна логіка», «форма мислення», «теоретична наука».
- IV. Серед кімнати стоїть чоловік і розглядає чийось фотографію. “Я ріс у сім'ї один, як перст, один, – каже він. – Але все-таки батько того, хто на фотографії, син мого батька”. Кого знято на фотографії?
- V. Визначити зміст понять: держава, право, логіка.
- VI. Визначити логічний обсяг понять: юрист, правоохоронний орган, факультет Національної академії внутрішніх справ.
- VII. Зобразити за допомогою колових схем відношення між поняттями: громадянин, юридична особа, організація.
- VIII. Зобразити за допомогою колових схем відношення між поняттями: юрист, студент, спортсмен.
- IX. Підберіть до поданих понять родові та видові поняття:
а) викладач; б) суспільство; в) економіст; г) інститут; д) рослина.
- X. Зобразити за допомогою колових схем відношення між поняттями: капітан, офіцер, службовець.

Тема 3. Судження (4 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Судження як форма мислення. Судження і речення. Норма права як судження.
2. Прості судження, їх склад і види.
3. Способи утворення складних суджень за допомогою логічних сполучників. Семантичні таблиці (таблиці істинності).

Питання до практичного заняття

- I. У наведених прикладах виберіть речення, які не виражають судження:
- 1) Держава — основний інститут політичної системи класового суспільства.
  - 2) Тиха українська ніч! (М.В. Гоголь)
  - 3) Пограбування – умисний злочин.
  - 4) Поховайте та вставайте, кайдани порвіте, і вражою злою кров'ю волю окропіте! (Т.Г. Шевченко)
- II. Вкажіть логічний суб'єкт та предикат в поданих судженнях:
- 1) У липні дні стають коротшими.
  - 2) Київ – столиця України.
- III. Визначити вид складного судження та його складові частини. До іспитів студенти допускаються лише у випадку, якщо вони складуть заліки.
- IV. Виразити у символічній формі такі складні судження.
- 1) Я буду наполегливо працювати і отримаю хорошу оцінку з логіки.
  - 2) Люди кривдять один одного чи з ненависті, чи з заздрості.

- V. Вказати формулу, яка виражає логічну структуру такого судження: “Якщо підозрюваний має алібі, то він непричетний до злочину”.
- VI. Вказати формулу, яка виражає логічну структуру такого судження: “Якщо свідчення свідка не є істинними, то вони є хибними”.
- VII. Вказати формулу, яка виражає логічну структуру такого судження: “Підсудний може бути винним чи невинним”.
- VIII. Чи можуть бути судження A і E одночасно хибними?
- IX. Чи знаходиться судження типу I у відношенні підпорядкування із судженням типу A?
- X. Чи є складним судження "Злочин вчинено T. або A."?

Тема 4. Закони логіки (4 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Загальна характеристика логічного закону. Співвідношення логічних та юридичних норм.
2. Принципи правильного мислення та основні закони традиційної логіки висловлювань .
3. Способи виявлення законів логіки за їх формальною структурою .

Питання до практичного заняття

- I. Чи можна вважати логічним законом вираз?
 $((A \vee B) \wedge \bar{B}) \rightarrow A$.
- II. Чи можна вважати логічним законом вираз?
 $(A \vee B) \leftrightarrow (A \rightarrow \bar{B}) \wedge (A \vee B)$.
- III. Чи можна вважати логічним законом вираз?
 $((C \rightarrow D) \wedge C) \rightarrow D$.
- IV. Визначити, який закон логіки виражено у статті: "Розгляд кримінальної справи у суді провадиться лише у відношенні до обвинувачуваних і тільки за тим обвинуваченням, за яким їх віддано до суду".
- V. Встановити, який закон логіки буде порушено, якщо при обґрунтуванні істинності судження "К. дасть правдиві свідчення" насправді ми обґрунтуємо судження "К. завжди був чесною людиною".
- VI. Навести приклади порушення законів тотожності, виключеного третього, несуперечності та достатньої підстави.
- VII. Чи виражає формула $((S \rightarrow T) \wedge S) \rightarrow T$ закон достатньої підстави?
- VIII. За допомогою таблиць істинності (семантичних таблиць) визначити, чи є логічним законом формула:
 $A \leftrightarrow B \equiv ((A \vee B) \wedge (B \vee A))$.
- IX. За допомогою таблиць істинності (семантичних таблиць) визначити, чи є логічним законом формула:
 $A \leftrightarrow B \equiv ((A \rightarrow B) \wedge (B \rightarrow A))$.
- X. За допомогою таблиць істинності (семантичних таблиць) визначити, чи є логічним законом формула:

$A \wedge A \equiv A$.

Тема 5. Умовивід (8 год).

Навчальні питання до семінарського заняття 1:

1. Загальна характеристика умовиводу.
2. Види умовиводів.
3. Простий категоричний силогізм.

Питання до практичного заняття 1:

I. Навести приклади опосередкованих та безпосередніх умовиводів.

II. Навести приклади дедуктивних та недедуктивних умовиводів.

III. Чи можна віднести такі умовиводи до демонстративних?

1) Деякі мешканці даного селища – члени злочинної організації С. Отже, всі члени злочинної організації С мешкають у даному селищі.

2) Будь-яке непряме доведення передбачає використання закону виключеного третього. Запропоноване доведення не є непрямим доведенням. Отже, запропоноване доведення не передбачає застосування закону виключеного третього.

IV. Встановити, чи можна віднести такий умовивід до демонстративних:

якщо Гавриш є слідчим, то він – юрист; якщо людина – юрист, то вона має юридичну освіту; якщо людина має юридичну освіту, то це означає, що вона вивчала кримінальне право; якщо А. вивчав кримінальне право, то він кваліфіковано визначить порушення правової норми. Отже, якщо Гавриш є слідчим, то він кваліфіковано визначить порушення правової норми.

V. Дати логічний аналіз такого умовиводу:

Всі студенти Національної академії внутрішніх справ повинні знати логіку.

Шапоренко – студент Національної академії внутрішніх справ.

Шапоренко повинен знати логіку.

VI. Чи правильно побудований силогізм? Якщо ні, то які загальні правила і правила фігур порушені:

Деякі свідки у справі дали неправдиві показання.

Петренко - свідок у справі.

Отже, Петренко дав неправдиві свідчення.

VII. Чи правильно побудований силогізм? Якщо ні, то які загальні правила і правила фігур порушені:

Будь-який договір є угода.

Іваненко здійснив угоду.

Отже, Іваненко уклав договір.

VIII. Сформулюйте висновок, вкажіть засновки, терміни, фігуру та модус наведених силогізмів:

Усі квіти рослини

Троянда квітка

Отже,

IX. Проаналізуйте наведений силогізм (визначте структуру, терміни, фігуру, модус, з'ясуйте його правильність). Якщо силогізм незакінчений, то зробіть висновок, якщо це можливо:

Усі спортсмени тренуються. Деякі люди спортсмени. Отже,

X. Проаналізуйте наведений силогізм (визначте структуру, терміни, фігуру, модус, з'ясуйте правильність). Якщо силогізм незакінчений, то зробіть висновок, якщо це можливо:

Усі дельфіни плавають. Ті, хто плаває, живуть у воді. Отже, деякі з тих хто живе у воді - дельфіни.

Навчальні питання до семінарського заняття 2:

1. Індуктивний умовивід.
2. Основні правила доказового міркування.
3. Технологія побудови умовиводів при вирішенні пізнавальних та практичних завдань.

Питання до практичного заняття 2:

I. Проаналізуйте індуктивне міркування:

Яблуко падає на землю. Камінь падає на землю. Пір'їна падає на землю. Отже, все притягується до землі.

II. Проаналізуйте індуктивне міркування:

Земля кулеподібна, Венера, Марс, Місяць також кулеподібні. Отже, всі тіла Сонячної системи мають кулеподібну форму.

III. У наведеному міркуванні визначте вид аналогії і характер висновку:

Сократ — філософ з Афін. Платон - з Афін. Отже, ймовірно, Платон - філософ.

IV. Чи може висновок у випадку аналогії бути істинним судженням?

V. Чи може висновок у випадку неповної індукції бути істинним судженням?

VI. Визначте, чи правильний цей силогізм:

Усі риби плавають.

Усі, хто плаває, живуть у воді.

Деякі, хто живуть у воді, - риби.

VII. Запишіть у вигляді формули умовивід та встановіть, чи він правильний (відповідь обґрунтуйте).

Складна частина судження може бути або суб'єктом, або предикатом, або логічною зв'язкою. Ця складна частина судження є суб'єктом. Отже, вона не є предикатом або логічною зв'язкою.

VIII. Запишіть у вигляді формули умовивід та встановіть, чи він правильний (відповідь обґрунтуйте).

Студент Петренко може скласти іспит на «відмінно», або на «добре». Студент Петренко не зміг скласти іспит на «відмінно». Отже, він склав іспит на оцінку «добре».

IX. Вивести висновок (якщо це можливо):

$A \vee B$

B

?

X. Вивести висновок (якщо це можливо):

$A \rightarrow B$

A

?

Тема 6. Логіка аргументації (4 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Поняття про аргументацію.
2. Доведення, спростування та критика як види аргументації.
3. Правила, помилки та хитрощі в аргументації.
4. Версія як об'єкт юридичного доказування.

Питання до практичного заняття

I. Вказати, які аргументи є достатніми для доведення версії В:

- 1) $A \rightarrow \bar{B}$ та A ,
- 2) $\bar{A} \rightarrow B$ та $\bar{A}$,
- 3) $A \vee B$ та A .

II. Вказати, які аргументи є достатніми для доведення версії А:

- 1) $A \vee B$ та $\bar{B}$,
- 2) $A \rightarrow B$ та B ,
- 3) $A \rightarrow \bar{B}$ та $\bar{B}$.

III. Вказати, чи можна вважати дане доведення апагогічним:

Федорчук - злочинець, його необхідно покарати.
Решту злочинців також необхідно покарати.

Всіх злочинців необхідно покарати.

IV. Вказати, чи можна вважати дане доведення розділовим:

Жодна держава не обходиться без правових установ.
Деякі народи обходяться без правових установ.

Деякі народи не мають держави.

V. До тези доберіть аргументи, використовуючи дедуктивні міркування:

Якщо обвинувачений не є винним, то його виправдають.

VI. Встановіть, якої помилки припущено при доведенні: „Крадіжка є злочином; здирицтво не є крадіжкою. Отже, здирицтво – це не злочин”.

VII. До тези доберіть аргументи, використовуючи дедуктивні міркування:

Петренко притягується до дисциплінарної відповідальності.

VIII. До тези доберіть аргументи, використовуючи індуктивні міркування:
Деякі злочини є злочинами з необережності.

IX. До тези доберіть аргументи, використовуючи індуктивні міркування:
Багато героїв античної міфології – боги.

X. До тези доберіть аргументи, використовуючи метод аналогії:
Скоріше всього студент Петренко. і в третій раз не складе залік з логіки

Тема 7. Критичне мислення як засіб аналізу інформації (6 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Когнітивні упередження, логічні парадокси та їх вплив на поведінку людини.
2. Роль стереотипів і міфології у підживленні пропаганди.
3. Критичне мислення у правозахисній діяльності.

Питання до практичного заняття 1:

- I. Творчі здібності індивіда та їх вплив на процес ухвалення рішень.
- II. Креативне vs критичне мислення: партнери чи суперники?
- III. Креативність і гумор у критичному мисленні.
- IV. Поняття та види стереотипів та міфів
- V. Категорії когнітивних упереджень.
- VI. Агітація та пропаганда як способи впливу на суспільну думку. Епоха постправди.

Питання до практичного заняття 2:

I. У якому випадку стереотип призвів до дискримінації:

- 1) Під час ремонту мешканець однієї з квартир, якому потрібна була допомога з перенесенням меблів, звернувся до сусіда спортивної зовнішності, а не до іншого сусіда пенсіонера.
- 2) Працівник відділу кадрів розглядає резюме випускників тільки кількох найпрестижніших університетів, вважаючи, що другорядні виші не можуть дати хорошої освіти, тож не варто марнувати час на розгляд їхніх випускників.
- 3) Координатор мистецьких проектів вирішив, що при плануванні терміну реалізації проектів буде створювати додатковий запас часу, щоб підстрахуватись від безалаберності творчих людей.
- 4) Побачивши недопалки на підвіконні під'їзду, мешканець подумав, що мабуть, на сходах курили сусідські підлітки.

II. Які стереотипи вплинули на рішення керівника у ситуації:

У відділі встановили нову програму електронного документообігу, і потрібно було призначити працівника, який пройде ознайомчий курс й працюватиме з цією програмою. Зголосилися троє працівників. Начальник відділу відкинув кандидатуру найстаршого претендента, адже тому вже під 50, а серед двох інших, молодих спеціалістів, вибрав чоловіка, а не жінку, вважаючи, що чоловік швидше розбереться у технічному питанні.

- 1) етнічні й гендерні

- 2) вікові й професійні
- 3) вікові й гендерні
- 4) професійні та етнічн.

III. Знайдіть істинне твердження:

- 1) Якщо людина яскраво пам'ятає певну подію до деталей, значить, її спогади істинні.
- 2) Хибні спогади є переважно наслідком пропаганди і «промивки мізків».
- 3) Хибні спогади завжди індивідуальні, колективні ж хибні спогади неможливі.
- 4) При запам'ятовуванні людина структурує інформацію, а при відтворенні використовує ментальні схеми.

IV. Знайдіть хибне твердження:

- 1) У роботі дослідників здоровий глузд присутній у вигляді професійного чуття.
- 2) Здоровий глузд не вельми чутливий до суперечностей, він може застосовуватись для підтримки взаємовиключних альтернатив.
- 3) Здоровий глузд слугує надійнішим орієнтиром, коли йдеться про питання з природничих, а не з соціальних наук.
- 4) Штучний інтелект стикається зі значними труднощами в завданнях, котрі вимагають застосування здорового глузду.

V. Яке з тверджень не передбачає можливості спростування:

- A) Більшість цьогорічних випускників нашого ЗВО знайшли роботу впродовж трьох місяців після отримання диплому.
- B) Якщо людина справді бажає досягти успіху, вона його неодмінно досягне. А якщо її зусилля виявляються марними, це означає, що вона в глибині душі саботує ту справу, якою займається.
- B) За останні кілька років сталося більше ДТП через користування смартфоном за кермом, ніж через вживання алкоголю.
- Г) Показники продажу в нашій крамниці підвищуються вже три квартали підряд. Наступного кварталу ця тенденція теж продовжиться.

Тема 8. Логічні основи критичного мислення (6 год.)

Навчальні питання до семінарського заняття 1:

1. Відхилення у судженнях: когнітивні упередження та логічні парадокси
2. Логіка як інструмент протидії маніпуляціям.
3. Логічні парадокси: види, типи.

Навчальні питання до семінарського заняття 2:

1. Паралогізм, софізм, парадокс.
2. Відмінність паралогізму й софізму. Приклади софізмів.
3. Парадокс як реальне утруднення, що постає перед мисленням.

Питання до практичного заняття

Розподілити разом із викладачем завдання між здобувачами освіти, організувавши роботу у групах:

1. Розробити анкету для емпіричного дослідження критичного мислення здобувачів вищої освіти для здобувачів своєї групи.
2. Написати мотивувальний лист щодо прийому на службу (роботу) в правоохоронний орган – конкретну службу (поліція діалогу, слідство, прокуратура, НАБУ тощо).
3. Зняти відео мотиваційного обґрунтування щодо прийому на службу (роботу) в правоохоронний орган – конкретну службу обсягом до 1 хвилини.
4. Тренінгова гра «Прийом на роботу».

Інституційна (заочна) форма здобуття вищої освіти

Тема 2. Поняття як логічна форма думки (2 год)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Загальна характеристика поняття та його види.
2. Відношення між поняттями.
3. Дефініція та логічний поділ поняття.

Додаткові завдання для підготовки до семінарського заняття :

1. Чи може поняття виражатися за допомогою розповідного речення?
2. Чи може зміст поняття бути не сукупністю його ознак?
3. Чи може логічний обсяг поняття бути не сукупністю предметів думки, які охоплює дане поняття?
4. Чи існують поняття, для вираження яких потрібно багато слів?
5. Чи можна за допомогою поділу поняття отримати уявлення про множину тих предметів, які воно охоплює?
6. Чи є дефініція поняття операцією, яка передбачає розкриття його логічного обсягу?
7. Чи є поділ поняття операцією, що передбачає розкриття його змісту?
8. Чи утворюються умовні судження за допомогою диз'юнкції?
9. Чи утворюються сполучні судження за допомогою імплікації?
10. Чи утворюються розділові судження за допомогою кон'юнкції?

Тема 5. Умовивід (2 год).

Питання до практичного заняття

- I. Чи можна віднести такі умовиводи до демонстративних?
  - 1) Деякі мешканці даного селища – члени злочинної організації С. Отже, всі члени злочинної організації С мешкають у даному селищі.
  - 2) Будь-яке непряме доведення передбачає використання закону виключеного третього. Запропоноване доведення не є непрямим доведенням. Отже, запропоноване доведення не передбачає застосування закону виключеного третього.

II. Встановити, чи можна віднести такий умовивід до демонстративних: якщо Гавриш є слідчим, то він – юрист; якщо людина – юрист, то вона має юридичну освіту; якщо людина має юридичну освіту, то це означає, що вона вивчала кримінальне право; якщо А. вивчав кримінальне право, то він кваліфіковано визначить порушення правової норми. Отже, якщо Гавриш є слідчим, то він кваліфіковано визначить порушення правової норми.

III. Дати логічний аналіз такого умовиводу:

Всі студенти Національної академії внутрішніх справ повинні знати логіку.

Шапоренко – студент Національної академії внутрішніх справ.

Шапоренко повинен знати логіку.

IV. Чи може висновок у випадку аналогії бути істинним судженням?

V. Чи може висновок у випадку неповної індукції бути істинним судженням?

VI. Визначте, чи правильний цей силогізм:

Усі риби плавають.

Усі, хто плаває, живуть у воді.

Деякі, хто живуть у воді, - риби.

VII. Запишіть у вигляді формули умовивід та встановіть, чи він правильний (відповідь обґрунтуйте).

Складна частина судження може бути або суб'єктом, або предикатом, або логічною зв'язкою. Ця складна частина судження є суб'єктом. Отже, вона не є предикатом або логічною зв'язкою.

VIII. Запишіть у вигляді формули умовивід та встановіть, чи він правильний (відповідь обґрунтуйте).

Студент Петренко може скласти іспит на «відмінно», або на «добре». Студент Петренко не зміг скласти іспит на «відмінно». Отже, він склав іспит на оцінку «добре».

IX. Вивести висновок (якщо це можливо):

$A \vee B$

B

?

X. Вивести висновок (якщо це можливо):

$A \rightarrow B$

A

_____?

4. Чи можна побудувати непряме логічне доведення у формі недемонстративного (ймовірнісного, правдоподібного) умовиводу?

5. Чи обов'язково у непрямому логічному доведенні треба дотримуватися закону достатньої підстави?

6. Чи можна для побудови апагогічного доведення використати відношення протилежності?
7. Чи можна для побудови апагогічного спростування використати відношення протилежності?
8. Чи можна для побудови апагогічного доведення використати закон несуперечності?
9. Чи повинні аргументи логічно випливати з тези?
10. Які хитрощі, некоректні прийоми використовують недобросовісні учасники суперечки?

Тема 7. Критичне мислення як засіб аналізу інформації (2 год)

Навчальні питання до семінарського заняття:

1. Когнітивні упередження, логічні парадокси та їх вплив на поведінку людини.
2. Роль стереотипів і міфології у підживленні пропаганди.
3. Критичне мислення у правозахисній діяльності.

5. Завдання для самостійної роботи

Тема 1. Предмет логіки та її практичне значення.

Реферати, есе:

1. Логічна культура особи та суспільства.
2. Логічний аспект проблеми юридичної термінології.
3. Логіка і творчість.
4. Мислення і логіка.
5. Розуміння логосу.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Вкажіть та проаналізуйте історичні етапи розвитку логічного знання.
2. Визначте роль античної правосвідомості у формуванні логічних теорій.
3. Вкажіть основні підходи до розуміння напрямків взаємодії логіки та права, що існують у сучасній літературі.
4. Юридична логіка як галузь наукового знання.
5. Історичні взаємозв'язки між логікою і правом

Практичні завдання:

1. Чи можна ототожнювати смисл термінів: - „істина» і „правда», „хибність» і „брехня»?
2. Покажіть взаємозв'язок мислення та мови на прикладах.
3. Наведіть власні приклади імен, котрі мають смисл, але не мають предметного значення.
4. Наведіть один-два приклади: понять, суджень, умовиводів?
5. Назвіть об'єкт, предмет вивчення у науках: філософії, праві та логіці?

Тема 2. Поняття як логічна форма думки.

Реферати, есе:

1. Дефініції юридичних понять.
2. Застосування логіки понять у юридичній науці.
3. Логічний аналіз юридичної термінології нормативно-правового акту.
4. Поняття і слово.
5. Право і його вираження.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Визначте критерії логічної особливості правових понять.
2. Виявіть структурні особливості логічного змісту поняття «злочин».
3. Дайте повну логічну характеристику наступних понять: адвокат, арешт.
4. Визначити ознаки, що відрізняють правові норми від інших спонукально-регулятивних приписів.

Практичні завдання:

1. Визначити зміст понять: вчитель, курсант, логіка.
2. Визначити логічний обсяг понять: доцент, порушник, інститут Національної академії внутрішніх справ України.
3. Зобразити за допомогою колових схем відношення між поняттями: поет, капітан, людина;
4. Зобразити за допомогою колових схем відношення між поняттями: підприємець, юрист.
5. Визначити правильність поділу поняття злочину на умисні, злочини через необачність та господарчі. Якщо поділ неправильний, вказати порушені в ньому правила.

Тема 3. Судження.

Реферати, есе:

1. Специфіка суджень як форми відображення дійсності.
2. Класифікація суджень: Аристотель та сучасність.
3. Судження та речення. Логічний аналіз речень, які виражають судження.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Яким вимогам має відповідати речення, щоб вважатися судженням?
2. З яких складових будується структура простого судження?
3. Які судження називаються складними?
4. Як формалізувати складне судження?
5. За якої умови складне судження може вважатися законом логіки?

Практичні завдання:

1. Навести приклади простих суджень.
2. Визначте суб'єкт, предикат і зв'язку в судженні:
Людина — міра всіх речей.
3. Визначте суб'єкт, предикат і зв'язку в судженні:
Багатознайство ще не є розум.
4. Визначте суб'єкт, предикат і зв'язку в судженні:
Ніщо велике у світі не здійснювалось без пристрасті.
5. Навести приклади складних суджень.

Тема 4. Закони логіки.

Реферати, есе:

1. Значення логічних законів для кваліфікації злочинів.
2. Роль законів логіки в юридичній науці .

3. Роль законів логіки в юридичній практиці.
4. Закони логіки та правові закони.
5. Різниця між законами та принципами логіки.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Визначте, яку специфіку має втілення загальних логічних вимог в юридичному мисленні.
2. Встановити в якому сенсі в юридичній сфері є припустимими логічні суперечності.
3. Проаналізуйте особливості вирішення проблеми достатності та необхідності підстав в юридичній галузі.
4. Закони логіки та юридичне мислення.
5. Основні принципи логіки.

Практичні завдання:

1. Встановити, які закони логіки будуть порушені, якщо: 1) твердження “Т. вчинив злочин” обґрунтовується такими аргументами: “Т. нещодавно звільнився із місць позбавлення волі” та “У Т. нема алібі”;
2. Навести приклади порушення закону несуперечності.
3. Навести приклади порушення закону тотожності.
4. Навести приклади порушення закону виключеного третього.
5. Навести приклади порушення закону достатньої підстави.

Тема 5. Умовивід.

Реферати, есе:

1. Роль умовиводів у правозастосовчій діяльності.
2. Роль та межі міркувань за аналогією у правовому пізнанні та юридичній практиці.
3. Методи дедуктивного контролю логічної коректності міркувань в інтелектуальній практиці юриста.
4. Формалізація мислення від античних часів до епохи кібернетики.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Розглядаючи технологію практичного використання натурального числення висловлювань у царині права, зокрема, аналізуючи методіку застосування правил виводу для ефективного побудови міркувань, визначити від чого залежить вибір способу побудови виводу (здійснювати його у формі прямої чи непрямої дедукції).
2. Визначте, яким чином апелювання до більш строгої мови та технічних засобів логічних числень дозволяє вирішити ряд так званих «парадоксів природномовного міркування».

3. Проаналізуйте ефективні алгоритми оцінки прийнятності гіпотез та свідчень, існуючі в сучасній логіці.
4. Роль умовиводів у правотворчій та провозастосовчій діяльності.
5. Індуктивні умовиводи, їх використання на практиці.

Практичні завдання:

1. Навести приклад розділово-категоричного умовиводу і визначити його формулу.
2. Встановити вид складного умовиводу, його модус, записати символічною мовою (мовою логіки висловлювань) та визначити коректність: “Резолюцію ухвалюють тоді, коли за неї голосує більшість депутатів. За резолюцію не проголосувало більшість депутатів. Отже, резолюцію не ухвалено”.
3. Навести приклад умовно-категоричного умовиводу і визначити його формулу.

Тема 6. Логіка аргументації.

Реферати, есе:

1. Логічні критерії вибору конкуруючих правових гіпотез та слідчих версій.
2. Логічні аспекти доказування у цивільному процесі.
3. Логічний аспект аналізу судових доказів.
4. Методи аргументації у судових дебатах.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Визначте, якими логічними засобами забезпечується достовірність у процесі доказування.
2. Проаналізуйте види елементарних актів доказування.
3. Визначте, які методи здійснення захисту використані у наведеному прикладі: «Методи здійснення захисту в адвоката А. були іншими, ніж у Б. Він не здійснював глибокий та всебічний аналіз матеріалів справи, недостатньо приділяв уваги висновкам попереднього слідства... а в основу своєї промови поклав особистість підсудного, умови його життя, суб'єктивні мотиви злочину. «Не будуйте вашого рішення на доведеності його вчинку, а загляньте в його душу і в те, що неминуче спонукало підсудного на його образ дій».
4. Основні характеристики і правила виводу натурального числення висловлювань.
5. Проаналізуйте основний дедуктивно-логічний спосіб огляду та оцінки наслідків і гіпотез за допомогою нормальних форм та можливості його використання для побудови версій у досудовому розслідуванні кримінальних правопорушень.

Практичні завдання:

1. Визначити, чи досить таких доказів для доведення тези С:

- 1) $(A \vee B) \rightarrow C$; 2) $A \wedge B$; 3) $A \vee C$.
2. Публій Сир: Дружба завжди корисна.
Яке з наведених нижче тверджень є запереченням твердження Публія Сира?
- А Дружба інколи не корисна.
Б Ворожнеча ніколи не корисна.
В Ворожнеча завжди корисна.
Г Дружба завжди не корисна.
Д Ворожнеча інколи корисна.
3. Олег: У мене сестер утричі більше, ніж братів, а в моєї сестри Оленки братів стільки ж, скільки й сестер.
Скільки дітей у родині Олега й Оленки?
- А У родині Олега й Оленки 5 дітей.
Б У родині Олега й Оленки 6 дітей.
В У родині Олега й Оленки 7 дітей.
Г У родині Олега й Оленки 8 дітей.
Д Задача не має розв'язку.

Тема 7. Критичне мислення як засіб аналізу інформації

Реферати, есе:

1. Чуттєве пізнання та його ілюзії.
2. Вплив ЗМІ на свідомість людини. «Магічні кулі» і «розсудливий громадянин».
3. Інформування і пропаганда. Протистояння пропаганді.
4. Боти та тролі.
5. Принципи інформаційної гігієни.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Що таке підтверджувальне упередження? Наведіть приклади таких упереджень.
2. Чи завжди стереотипи приводять до дискримінації? Обґрунтуйте власну точну точку зору.
3. Як співвідноситься наука і здоровий глузд?
4. Які ви знаєте помилки пам'яті?
5. Що таке хибні спогади? Наведіть приклади.

Практичні завдання:

1. Розробити рекомендації щодо поліпшення пам'яті.
2. Прочитайте мікротекст і виконайте завдання:

Читач: Свобода мистецтва творить неймовірні речі, приписуючи реальності фантастичні властивості, які потім закріплюються в культурі у формі усталених міфів, що не мають стосунку до реальності. Прикладами можуть бути Божевільний Капелюшник або Березневий Кролик з «Аліси у країні чудес» Льюїса Керрола. Мабуть, у всіх культурах Капелюшник уважається

божевільним, як і Березневий Кролик, хоча це не відповідає дійсності: на місці капелюшника міг опинитися хто завгодно, наприклад, кравець, а на місці кролика, наприклад, кіт.

Літературний критик: Сила митця полягає у прискіпливому вивченні життя й здатності акцентувати його характерні особливості в такий спосіб, щоб вони були сприйняті як природні. Докладні дослідження обставин, у яких жив і творив письменник, пояснюють появу його персонажів. Так, професія капелюшника в часи Льюїса Керрола була пов'язана з використанням шкідливих речовин, зокрема ртуті, що часто негативно впливало на психіку, а поведінка Березневого Кролика є типовою поведінкою тварини у шлюбний період.

Яке твердження найбільш точно відбиває розбіжність у поглядах читача та літературного критика?

- 1) У березні кролики-самці поводять себе дуже агресивно, захищаючи свою територію.
- 2) Міфи ніколи не відповідають дійсності.
- 3) Використання ртуті під час виготовлення капелюхів часто призводило до психічних розладів у капелюшників за часів Льюїса Керрола.
- 4) Свобода мистецтва породжує міфи, які не пов'язані з реальністю.
- 5) Поведінка тварин у шлюбний період, порівняно з їхньою звичайною поведінкою, здається божевільям.

3. Прочитайте мікротекст і виконайте завдання:

Науковець: Сутнісне усвідомлення проблеми визначає успішність її розв'язання. Альберту Айнштайну приписують такі слова: «Якби мені запропонували вирішити за одну годину проблему і від цього залежала моя подальша доля, то я б 55 хвилин витратив на формулювання ключового питання проблеми, і тоді мені б вистачило п'яти хвилин, які залишилися, щоб розв'язати проблему».

Яке з наведених нижче тверджень найбільш точно відбиває спільність поглядів науковця та Альберта Айнштайна на розв'язування проблем?

- 1) Добре поставлена задача - наполовину розв'язана задача.
- 2) Проблема постає перед людиною тоді, коли вона здатна її розв'язати.
- 3) Для розв'язання задачі варто над нею наполегливо міркувати до тих пір, поки рішення само не «прийде в голову».
- 4) Терпінням і працею всього добудеш.
- 5) Будь-кого можна навчити розв'язувати задачі, якщо його/її добре стимулювати.

4. Прочитайте мікротекст і виконайте завдання:

Освітній аналітик: Результати міжнародного дослідження якості освіти PISA, які досліджують готовність 15-річних громадян країн-учасниць бути активними членами суспільства, показали велике різноманіття національних освітніх традицій. Наприклад, залученість батьків у справи школи (за показником середньої кількості однокласників, яких батьки знають на ім'я) коливається в

діапазоні від 8 в Грузії до 2 у Гонконзі. Дослідження також показало, що в більшості країн батьки, чиї діти навчаються в соціально благополучних школах, знають більше друзів своїх дітей, ніж батьки, чиї діти навчаються в неблагополучних школах.

Яке з наведених нижче тверджень логічно випливає з інформації, наведеної освітнім аналітиком?

- 1) Якщо в деякій школі познайомити батьків з усіма однокласниками їхніх дітей і батьками цих однокласників, то така школа перетвориться на соціально найблагополучнішу школу країни.
- 2) У соціально благополучних школах освітня політика сприяє тому, що батьки знайомляться з однокласниками своїх дітей і батьками цих однокласників.
- 3) У Грузії батьки учнів у середньому знають на ім'я в чотири рази більшу кількість однокласників своїх дітей, ніж батьки учнів у Гонконзі.
- 4) Залученість батьків у справи школи сприяє соціальному благополуччю школи.
- 5) Вирівнюванню соціального благополуччя в школах сприяє розподіл дітей по школах випадковим чином.

Тема 8. Логічні основи критичного мислення.

Реферати, есе:

1. Наука і псевдонаука.
2. Помилки в інтерпретації даних. Оманливість середнього значення.
3. Пастки при прийнятті рішень: вплив емоцій, омана планування.
4. Творче мислення.

Завдання для самостійного вивчення:

1. Навести приклади софізмів: як можна “довести”, що людина має роги, чи що мед не солодкий.
2. Розкрити сутність і проаналізувати парадокс корабля Тесея.
3. Розкрити сутність і проаналізувати парадокс Греллінга-Нельсона.
4. Що таке паралогізм?
5. В чому полягає принцип автореференції?
6. Яка відмінність між паралогізмом і софізмом?

Практичні завдання:

1. Прочитайте опис ситуації та умов до неї й виконайте завдання: Студент Максим, який навчається в юридичному університеті, планує відвідати впродовж року п'ять одеських музеїв: історичний, літературний, морський, природничий і художній.

Максим вирішив, що буде дотримуватися таких умов:

- 1) кожен музей відвідає лише один раз
- 2) літературний музей відвідає раніше, ніж художній

- 3) морський музей відвідає першим або другим
- 4) між відвідуваннями морського та історичного музеїв відвідає лише один музей
- 5) якщо історичний музей відвідає третім, то літературний відвідає раніше, ніж історичний

Завдання 1.

Який із наведених нижче варіантів може відображати послідовність, у якій Максим відвідає музеї?

- 1) морський, історичний, літературний, художній, природничий
- 2) морський, художній, історичний, літературний, природничий
- 3) морський, літературний, історичний, художній, природничий
- 4) природничий, морський, історичний, художній, літературний
- 5) природничий, літературний, морський, художній, історичний

Завдання 2.

Яке з наведених нижче тверджень може бути істинним?

- 1) Максим відвідає художній музей першим
- 2) Максим відвідає художній музей другим
- 3) Максим відвідає літературний музей третім
- 4) Максим відвідає літературний музей четвертим
- 5) Максим відвідає літературний музей п'ятим

Завдання 3.

Якщо природничий музей Максим відвідає четвертим, то яке / які з наведених нижче тверджень істинне / істинні?

I. Літературний музей Максим відвідає другим

II. Історичний музей Максим відвідає третім

III. Художній музей Максим відвідає п'ятим

- 1) тільки I
- 2) тільки I та II
- 3) тільки I та III
- 4) тільки II та III
- 5) I, II, III

2. Прочитайте опис ситуації та умов до неї й виконайте завдання:

Для підготовки інтегрованого курсу з математичного моделювання фізичних процесів викладач хоче організувати роботу п'яти студентських пар (№ 1, № 2, № 3, № 4, № 5), до кожної з яких входить один/одна студент/-ка-математик/-иня (Костянтин, Лариса, Мирон, Надія, Орест) і один/одна студент/-ка-фізик/-иня (Петро, Раїса, Святослав, Тамара, Устим)

Під час формування студентських пар мають бути враховані такі умови:

- 1) Лариса та Святослав мають працювати в одній парі
- 2) Тамара не може працювати ані з Мироном, ані з Надією
- 3) Надія має працювати або з Петром, або з Устимом
- 4) Костянтин працюватиме в парі № 1, Лариса - у парі № 2, Мирон - у парі № 3, Надія - у парі № 4, Орест – у парі № 5

Завдання 1.

Хто, окрім Мирона, працюватиме в парі № 3, якщо Петро працюватиме в парі № 5?

- 1) Лариса
- 2) Раїса
- 3) Святослав
- 4) Тамара
- 5) Устим

Завдання 2.

Якщо Устим працюватиме в групі № 5, то з Тамарою працюватиме?

- 1) Костянтин
- 2) Лариса
- 3) Мирон
- 4) Надія
- 5) Орест

Завдання 3

Якщо Тамара працюватиме з Орестом, то яке / які з наведених нижче тверджень I-III істинне / істинні?

I. Раїса може працювати в групі № 1.

II. Раїса може працювати в групі № 3.

III. Раїса може працювати в групі № 4.

- 1) тільки I
- 2) тільки II
- 3) тільки I та II
- 4) тільки I та III
- 5) тільки II та III.

3. Дослідник припускає, що зелений чай містить речовини, які поліпшують настрій. Який із наведених способів найкраще дозволяє це перевірити:

- 1) Порівняти індекс щастя в країнах, де популярний зелений чай, із країнами, де він менш популярний.
- 2) Попросити учасників впродовж кількох днів фіксувати свій настрій через півгодини після того, як вони випили якийсь напій. Подивитись, чи відрізняються показники тих, хто п'є зелений чай.
- 3) Під час серії досліджень пригощати одну групу зеленим чаєм, а іншу – підфарбованою водою з кольором і смаком зеленого чаю. Після кожного чаювання запропонувати психологічний тест на визначення настрою, і подивитись, чи відрізняються показники обох груп.
- 4) Провести опитування серед учасників – чи помічали вони, що у них поліпшується настрій, коли вип'ють зелений чай.

4. Знайдіть хибне твердження:

- 1) Якщо дані взято з надійного джерела, то висновкам, отриманим з аналізу цих даних, можна довіряти.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
85-89	добре	B	вище середнього рівня
75-84		C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65		E	виконання відповідає мінімальним критеріям
35-59	незадовільно	Fx	необхідне перескладання
1-34		F	необхідне повторне вивчення курсу

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає дисципліна

Обладнання, програмне забезпечення, яке використовується під час занять: інтерактивні, мультимедійні проектори, комп'ютери планшети, інтерактивні дошки, методичне забезпечення, за допомогою якого забезпечується якість освітньої діяльності в НАВС.

10. Перелік контрольних питань для підсумкового контролю з навчальної дисципліни

1. Предмет логіки.
2. Логіка як галузь наукового знання.
3. Значення вивчення науки логіки для професійної діяльності.
4. Метод формалізації.
5. Можливості застосування формальнологічних методів у практиці.
6. Поняття як форма мислення.
7. Дефініція (визначення) поняття.
8. Роль визначень у праві.
9. Логічний поділ поняття (класифікація).
10. Роль класифікації в юриспруденції.
11. Зв'язок поняття та уявлення.
12. Зв'язок поняття зі словом.
13. Логічні прийоми утворення поняття.
14. Логічна структура поняття.
15. Логічні види понять.

16. Судження як форма мислення.
17. Роль суджень в юриспруденції.
18. Просте судження і його структура.
19. Складне судження та його види.
20. Єднальні судження.
21. Розподільні судження.
22. Умовні судження.
23. Судження як логічна форма.
24. Судження та речення.
25. Структура судження.
26. Основні види категоричних суджень.
27. Логічний квадрат як модель відносин між категоричними судженнями.
28. Загальна характеристика логічного закону.
29. Співвідношення логічних та юридичних законів.
30. Закон несуперечності та його застосування на практиці.
31. Закон виключеного третього, його значення для практичної діяльності.
32. Закон достатньої підстави. Його роль у практичній діяльності.
33. Основні принципи логіки.
34. Умовивід як форма мислення.
35. Роль умовиводів у правотворчій та провозастосовчій діяльності.
36. Основні класифікації умовиводів.
37. Демонстративні та недемонстративні умовиводи: відмінність та роль у практичній діяльності.
38. Простий категоричний силогізм як вид дедуктивного умовиводу.
39. Логічна структура умовиводу.
40. Правила простого категоричного силогізму.
41. Логічні помилки в силогізмах.
42. Фігури простого категоричного силогізму.
43. Ентимема.
44. Полісилогізм, його види.
45. Сорит, його види.
46. Епіхейрема.
47. Індуктивні умовиводи, основні види.
48. Наукова індукція.
49. Індуктивні умовиводи, їх використання на практиці.
50. Умовивід за аналогією. Його роль у розслідуванні злочинів.
51. Чисто умовні умовиводи. Їх використання на практиці.
52. Умовно-категоричні умовиводи.
53. Розділово-категоричні умовиводи.
54. Основні характеристики і правила виводу натурального числення висловлювань.
55. Доведення як логічна операція, його структура. Співвідношення логічного доведення та юридичного доказування.

56. Види доведення.
57. Спростування як окремий вид критики, його способи.
58. Правила доведення та спростування щодо тези та демонстрації, їх практичне значення для правоохоронної діяльності.
59. Правила доведення та спростування щодо аргументів та їх застосування у практичній діяльності правоохоронних органів.
60. Версія як різновид гіпотези. Етапи побудови та перевірки версій.

11. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Вандишев В.М. Логіка. Основні поняття і принципи: навчальний посібник. К: Кондор - Видавництво, 2016. 300 с.
2. Конверський А.Є. Традиційна логіка. Підручник для студентів навчальних закладів вищої освіти усіх спеціальностей. К.: Центр учбової літератури, 2019. 452 с.
3. Логіка для юристів: підручник / В.С. Бліхар, В.В. Левкулич, М.М. Олексюк, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо, О.І. Матвієнко. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2022. 316 с.
4. Логіка для правознавців: навч. посіб. / [О. О. Бандура, О. І. Гвоздік, В. М. Кравець, Р.В. Михайленко та ін.]. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2016. 144 с.
5. Матюшина І.І. Логіка: Практикум. Одеса: Фенікс, 2023. 70 с.
6. Гвоздік О.І. Логіка доказування в юрисдикційному процесі: навч. посіб. /О.І. Гвоздик, В.В. Кощинець. К.: Національна академія прокуратури України, 2016. 130 с.
7. Гвоздік О. Логічний аспект планування та проведення допиту. Філософські та методологічні проблеми права. 2023. № 1 (25). С. 28–37.
8. Хоменко І.В. Логіка: теорія та практика. К.: Центр учбової літератури, 2010. 400 с.
9. Цимбалюк В.І., Циганчук Л.А. Логіка для юристів. Навч. Посібник. Львів: Новий світ – 2000, 2017. 214 с.
10. Щербина О. Ю. Логіка та юридична аргументація: [монографія]. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2013. 303 с.

Додаткові:

1. Гвоздік О.І. Логіка доказування в юрисдикційному процесі: навч. посіб. /О.І. Гвоздик, В.В. Кощинець. К.: Національна академія прокуратури України, 2016. 130 с.
2. Гвоздік О.І. Логічні засоби оптимізації слідчої діяльності. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2020. №.2.
3. Гвоздік О.І. Логіко-семантичний аспект побудови стратегій розслідування. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2021. №.1.

4. Хоменко І.В. Логіка: теорія та практика. К.: Центр учбової літератури, 2010. 400 с.
5. Цимбалюк В.І., Циганчук Л.А. Логіка для юристів. Навч. Посібник. Львів: Новий світ – 2000, 2017. 214 с.
6. Щербина О. Ю. Логіка та юридична аргументація: [монографія]. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2013. 303 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України <http://www.nbuv.gov.ua/>
2. Наукова бібліотека ім. М.Максимовича www.library.univ.kiev.ua
3. Наукова бібліотека Національного університету “Києво-Могилянська академія” <http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib>
4. Національна Парламентська бібліотека України <http://www.nplu.kiev.ua/>
5. Сайт “Бібліотека юриста” <http://www.lawbook.by.ru/>
6. Українська правнича фундація <http://www.ulf.com.ua/>

Підписи авторів РПНД:

Тетяна КУМЕДА

Ганна ПЕТРОВА